

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

ב"ל 60077-06-19

04 נובמבר 2020

לפני:

כב' השופטת סאוסן אלקאסם

נציג ציבור (עובדים) מר אריק מאיר

נציג ציבור (מעסיקים) מר יצחק קוגמן

התובע

רמזי עיסא

ע"י ב"כ: עו"ד אבי זוהר

-

הנתבע

המוסד לביטוח לאומי

ע"י ב"כ: עו"ד חג'ג'

פסק דין

השאלה שעומדת לפתחנו – האם יש לסווג קצבה שמקבל התובע מקרן הפנסיה בגין אובדן כושר עבודה, כ'הכנסה מעבודה'.

מאחר והמחלוקת משפטית בעיקרה, לא נדרש הליך הוכחות וביום 24.6.2020, נקבעו העובדות שלהלן כ**בסיס עובדתי מוסכם**:

1. התובע יליד 1971, מכפר קאסם, נשוי ואב לשני ילדים קטינים.
2. התובע עבד בחברה המרכזית להפצת משקאות החל מיום 1.3.2008 ועד 7/2010.
3. בחודש 4/2010 עבר התובע אירוע לב. כתוצאה מכך אושרה לתובע קצבת נכות כללית (להלן: "הקצבה").
4. דרגת אי כושר העבודה ואחוזי הנכות שאושרו לתובע אצל הנתבע, כדלקמן:¹

מועדים	דרגת אי כושר עבודה	נכות רפואית
30.6.16 – 1.3.16	65% (זמני)	62% (זמני)
31.12.17 – 1.7.16	100% (זמני)	68% (זמני)
23.11.18 – 1.1.18	100% (זמני)	68% (זמני)
23.1.19 – 24.11.18	100% (זמני)	100% (זמני)

¹ הנתונים לא נלקחו מההחלטה מיום 26.6.2020 לגבי התשתית העובדתית, אלא לפי המסמכים שהוצגו לאחר מכן ולפי הסכמת הצדדים

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

ב"ל 60077-06-19

28.2.19 – 24.1.19	100% (זמני)	68% (זמני)
30.6.19 – 1.3.19	100% (יציבה)	65% (זמני)
1.7.19 ואילך	100% (לצמיתות)	68% (קבועה)

5. התובע מבוטח במגדל מקפת קרנות פנסיה וקופות גמל בע"מ.
6. בהתאם לדו"ח רציפות מטעם הנתבע, שולמה לתובע קצבת אובדן כושר עבודה מקרן הפנסיה מגדל (להלן: "ההכנסה הנוספת").
7. בתאריך 13.8.2018 הודיע הנתבע לתובע על החלטתו בדבר חישוב מחדש של הכנסותיו של התובע לצורך קביעת גובה קצבת הנכות המגיעה לתובע עבור התקופה מחודש 1/2017 ועד לחודש 7/2018.
8. כמפורט באותה החלטה, הנתבע הביא בחשבון את הכנסותיו של התובע בגין אובדן כושר עבודה (פנסיית נכות) המשולמת מחב' מגדל מקפת כהכנסה שאינה מעבודה בביטוח נכות כללית בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה- 1995 (להלן: "חוק הביטוח הלאומי").
8. כמפורט באותה החלטה יצר הנתבע חוב עקב עריכת החישוב מחדש.
9. החלטה זו היא העומדת בבחינת בית הדין בהיבטיה המשפטיים.
- טענות הצדדים
10. **התובע טוען**, כי יש לסווג את ההכנסה הנוספת כהכנסה מיגיעה אישית לפי סעי' 2(2) לפקודת מס הכנסה, וזאת בהסתמך על סעי' 3א לסעיף ההגדרות שבפקודה הקובע כי קצבת אובדן כושר עבודה נחשבת כהכנסה מיגיעה אישית, וכן על סעי' 3(א) לפקודה הקובע כי קצבה כזו תיחשב כהכנסה חייבת מס ובהסתמך על נוהל מס הכנסה, שצירף התובע, הקובע כי מדובר בהכנסה פירוטית לפי סעי' 5(2) לפקודה.
11. עוד טוען התובע, כי הנתבע מחייב את ההכנסה בדמי ביטוח כהכנסה לפי סעי' 345ב לחוק הביטוח הלאומי, ועל כן מושתק מלטעון כי אינה כזו.
12. **הנתבע טוען**, כי יש לסווג את ההכנסה הנוספת לפי סעי' 5(2) לפקודת מס הכנסה – כקצבה עוד טוען כי סעי' 345א אינו רלוונטי מאחר והוא עוסק בקצבה שמקורה מכוח חיקוק או הסכם עבודה. לגבי הגדרת קצבה לאובדן כושר עבודה בסעי' 1 להגדרות בפקודת מס הכנסה, טוען הנתבע כי הוא מתייחס לאופן הגדרת הקצבה ולא קובע כי קצבה כאמור מהווה הכנסה מעבודה.
- דיון והכרעה
13. לאחר שנתנו דעתנו למכלול טענות הצדדים, הגענו לכלל מסקנה כי הצדק עם הנתבע. להלן נבאר מסקנתנו.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

ב"ל 19-06-60077

14. בהתאם לסעיף 195 לחוק הביטוח הלאומי: "נכה" הוא מי שאין לו כושר להשתכר מעבודתו או ממשלח ידו, או שכושרו כאמור צומצם עקב ליקוי ב- 50% או יותר, ואין לו הכנסה בפועל מעבודה או ממשלח יד או שהכנסתו אינה עולה על המפורט בהגדרה.
- "הכנסה מעבודה או ממשלח יד" – הכנסה חודשית, בפועל, לפי סעיף 1(2), או (8) לפקודת מס הכנסה;
15. כלומר, לצורך עמידה בהגדרת 'נכה' נלקחות בחשבון ההכנסות מעבודה או משלח יד. כך הוגדרו הכנסות אלו בפקודת מס הכנסה – **הכנסת עבודה** הוגדרה בסעיף 1 לפקודה, כהכנסה לפי סעיף 2(2) לפקודה; **הכנסה ממשלח יד** כהגדרתה בסעיף 1(2); **והכנסה מחקלאות** כהגדרתה בסעיף 2(8).
- מקורות הכנסה אחרים לפי סעיפים 2,3 לפקודת מס הכנסה אינם נחשבים ל'הכנסה מעבודה או ממשלח יד' כהגדרת מונחים אלו בסעיף 195 לחוק הביטוח הלאומי.
16. **הזכאות לתשלום קצבת נכות מותנית במבחן הכנסות.**² משכך, לאחר קביעת הזכאות להכרה במבוטח כנכה וגובה קצבת הנכות הקובעת, קובע סעיף 202 לחוק ביטוח לאומי כי תנוכה מהקצבה הקובעת, הכנסה עיתית המשתלמת לנכה, כהגדרתה בסעיף 195 לחוק הביטוח הלאומי. כלומר, הגדרת הכנסה במבחן ההכנסות לזכאות לתשלום קצבה נכות רחבה יותר מהגדרת הכנסה לצורך בחינת הפסד או צמצום בהכנסות עקב ליקוי רפואי והיא חלה על מקורות ההכנסה בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה בכל חלופותיו.
17. 'הכנסה מוגדרת בסעיף 1 לפקודת מס הכנסה כ "סך כל הכנסתו של אדם מן המקורות המפורשים בסעיפים 2 ו-3, בצירוף סכומים שנקבע לגביהם בכל דין שדינם כהכנסה לענין פקודה זו;" בסעיף 2 לפקודת מס הכנסה מפורטים מקורות הכנסה שבאמצעותם מסווגים את ההכנסות השונות. מקורות ההכנסה הרלוונטיים לענייננו –
- (1) השתכרות או ריווח מכל עסק או משלח-יד שעסקו בו תקופת זמן כלשהי, או מעסקה או מעסק אקראי בעלי אופי מסחרי;
- (2) (א) השתכרות או ריווח מעבודה; כל טובת הנאה או קצובה שניתנו לעובד ממעבידו; תשלומים שניתנו לעובד לכיסוי הוצאותיו, לרבות תשלומים בשל החזקת רכב או טלפון, נסיעות לחוץ לארץ או רכישת ספרות מקצועית או ביגוד, אך למעט תשלומים כאמור המותרים לעובד כהוצאה; שווי של שימוש ברכב או ברדיו טלפון נייד שהועמד לרשותו של העובד; והכל - בין שניתנו בכסף ובין בשווה כסף, בין שניתנו לעובד במישרין או בעקיפין או שניתנו לאחר לטובתו; (ב) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע את שווי של השימוש ברכב או ברדיו טלפון נייד שהועמד כאמור לרשות העובד;
-
- (5) קצבה, מלוג או אנונה;

² עבל (ארצי) 18-06-13805 המוסד – צדקה, (ניתן ביום 25.2.2019) (להלן: "פרשת צדקה")

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

ב"ל 60077-06-19

18. **סעי' 202 לחוק ביטוח לאומי קובע את אופן ניכוי ההכנסות שהיו לנכה. סעיף 202 (ב) לחוק**
 מבדיל בין הכנסה מעבודה או משלח יד, לבין הכנסה חודשית שלא מעבודה או משלח יד, וקובע
 שתי שיטות חישוב לניכוי מקצבת הנכות לה זכאי המבוטח בהתאם לסיווג שנקבע. ככל
 וההכנסה תסווג כעבודה – החישוב יטיב עם המבוטח, זאת בהתאם לתכלית הסוציאלית
 שנועדה לעידוד תעסוקתי של נכה, וכך נקבע שם –
- (ב) **"נכה שהיתה לו הכנסה –**
 (1) **(בוטל);**
 (2) **היתה לו הכנסה מעבודה או ממשלח יד ינוכה מקצבת הנכות**
המשתלמת בעדו לפי סעיף 200(א) הסכום המתקבל מסך המכפלות
של חלקי הכנסתו של המבוטח, הנקובים לגביו בטור א' של לוח ח'1,
בשיעורים הנקובים לצדם בטור ב'; נותרה יתרה לניכוי לאחר שבוצע
הניכוי האמור, תנוכה היתרה מתוספת התלוויים החלה לגביו; נקבעה
לנכה דרגת אי-כושר בשיעור נמוך מ-100%, תשולם קצבתו בסכום
הנמוך מבין אלה:
 (א)
 (ב)
 (3) **היתה לו הכנסה חודשית שלא מעבודה או ממשלח יד, תנוכה הכנסה**
זו מההפרש שבין הקצבה המשולמת לו ובין הקצבה החודשית
המלאה.
19. בענייננו, גדר המחלוקת בין הצדדים, סב סביב השאלה איך לסווג את הקצבה לאובדן כושר
 עבודה לצורך "ניכוי ההכנסה" לפי סעיף 202 לחוק, האם יש לראות בה הכנסה מעבודה או
 משלח יד לפי סעיף 202 (ב) (2) או הכנסה אחרת לפי סעיף 202 (ב)(3).
20. נזכיר כי הכנסה מעבודה ומשלח יד הוגדרו בסעיף 195 לחוק הביטוח הלאומי, תוך הפנייה
 לשלושה מקורות הכנסה בלבד מתוך רשימת המקורות בסעיף 2 לפקודה. הפסיקה הכריעה
 בשאלת סווג קצבה לאובדן כושר עבודה כהכנסה לפי סעיף 2(5) לפקודת מס הכנסה "קצבה,
מלוג או אנונה"; מקור הכנסה שאינו נמנה עם המקורות להגדרת הכנסה מעבודה או משלח יד.
 ראו עב"ל (ארצי) 14809-05-13 **מילוא – המוסד לביטוח לאומי** (לא פורסם, ניתן ביום
 14.5.2017) (להלן: "**פרשת מילוא**") שם נקבע לגבי תגמולים המשולמים מביטוח פרטי בגין
 אובדן כושר עבודה כי – "**אופי התגמולים המתקבלים בענייננו חוסים תחת כנפי סעיף 2(5)**
לפקודה. ולעניינינו סעיף 3(א) לפקודה לא בא אלא לבאר זאת." כלומר קצבת אובדן כושר
 עבודה, אינה הכנסה מעבודה או ממשלח יד לפי סעיף 202(ב)(2) לחוק הביטוח הלאומי.
21. אומנם באותו עניין, דן בית הדין בחיוב בדמי ביטוח, דבר שאינו שנוי במחלוקת במקרה דנן,
 ובביטוח פרטי של עצמאי בשונה מביטוח של עובד שכיר, אולם אין אנו רואים לנכון, והדבר גם
 אינו מוצדק משפטית, לסטות מהקביעה המפורשת שצוטטה לעיל לאפיון קצבת אובדן כושר
 עבודה כקצבה לפי חלופה 5 בסעיף 2 לפק' מס הכנסה. הרי ההגדרה בפקודת מס הכנסה לקצבה
 אינה מבחינה בין חיוב במס הכנסה או דמי ביטוח גם לא בין ביטוח פרטי של עצמאי לבין ביטוח
 של שכיר.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

ב"ל 60077-06-19

22. סע' 3(א) לפקודת מס הכנסה אשר בא כקבוע בפרשת מילוא לבאר את סעיף 2(5) לפקודה ולא כמקור הכנסה נוסף, קובע ללא הבחנה בין שכיר/ עצמאי כי -

3. " (א) סכום שהגיע לידי אדם על פי ביטוח מפני הפסד רווחים או על פי ביטוח מפני אבדן כושר עבודה, יבוא בחשבון לקביעת רווחיו או הכנסתו; לענין זה, "ביטוח מפני אבדן כושר עבודה" – ביטוח מפני פגיעה בכושר עבודה, אבדן השתכרות או הפסד רווחים, הנובעים ממחלה, מנכות או מתאונה, והכל בין אם הכספים על פי הביטוח שולמו בסכום חד-פעמי ובין אם שולמו בתשלומים תקופתיים, בין אם שולמו בידי קופת גמל ובין אם שולמו בידי אחר."

(ב) סכום שהגיע לידי אדם על פי ביטוח מפני הפסד רווחים או על פי ביטוח מפני אבדן כושר עבודה, יבוא בחשבון לקביעת רווחיו או הכנסתו"

23. היינו, סכומים אלו יילקחו בחשבון כהכנסה לצורכי מס, וזאת בהתאם לסעיף 2(5) לפקודה, כקביעת בית הדין בפס"ד מילוא, סע' 3 לפקודה לא בא אלא לבאר זאת. משכך, הכנסות מקצבת אובדן כושר עבודה נכללות בהגדרת הכנסה בסעיף 195 לחוק ביטוח לאומי ויש להתחשב בהן בקביעת זכאות התובע לתשלום קצבת הנכות.

24. גם בפרשת צדקה³ אליו הפנה התובע סווג בית הדין קצבה לנפגע פעולות איבה, לפי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970, כהכנסה לפי סעיף 2(5) לפקודת מס הכנסה ואישר את ניכוייה מתוספת תלוים בקצבת נכות, כהכנסה שאינה מעבודה או משלח יד. גם בעניין זנגריה⁴ נפסק כי התגמול החודשי לפי חוק התגמולים, הוא בבחינת הכנסה לפי סעיף 2(5) לפקודה - הכנסה שהיא קצבה. יוצא אפוא כי מסקנת בית הדין תומכת בעמדת הנתבע במקרה שלפנינו.

25. לא מצאנו ממש בטענת התובע לפיה מעצם הגדרת קצבת אובדן כושר עבודה בסעיף 1 לפקודת מס הכנסה כהכנסה מיגיעה אישית, ניתן ללמוד שמדובר בהכנסה מעבודה. הכנסה מיגיעה אישית" מוגדרת - לרבות -

- (1) קצבה המשתלמת מאת מעביד לשעבר;
- (2) קצבה המשתלמת מאת קופת גמל לקצבה בשל עבודה...
- (3) קצבה המשתלמת לשאיריו של מי שחלות עליו פסקאות (1) או (2)...
- (3א) קצבת אבדן כושר עבודה המשתלמת מקופת גמל לקצבה או מקופת גמל לתגמולים או המשתלמת על פי ביטוח מפני אבדן כושר עבודה; לענין זה, "אבדן כושר עבודה" – פגיעה בכושר עבודה בשל מחלה, נכות או תאונה, שגרמה לאבדן או להפסד של השתכרות או רווחים לפי סעיף 2(1) או (2);

³ הי"ש 2

⁴ עב"ל (ארצי) 14-01-15964 זנגריה – המוסד, (ניתן ביום 5.3.2015)

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

ב"ל 60077-06-19

- 1
2 לא השם שניתן לתשלום קובע, אלא מהותו. אין מחלוקת שמדובר בקצבה ולא שכר עבודה.
3 הכנסה ממקור 'קצבה' נכנסת לגדר סעיף 2(5) לפקודה בשונה מסעיפים 2(1) או 2(2) שנוגעים
4 להכנסות מעבודה ומשלח יד. כלומר, המהות היא קצבה ולא שכר.
- 5 26. זאת ועוד, בזמנים הרלוונטיים לתביעה התובע היה במעמד לא עובד ולא עצמאי. נוסף על כך,
6 עיון בכל החלופות של הגדרת 'יגיעה אישית' מלמד כי אין המדובר בהכנסה מעבודה או משלח
7 יד כהגדרת מונחים אלו בפקודה כפי שציטטנו לעיל. ראיה לכך, שחלופה 3א בסעיף ההגדרות
8 מפנה לאובדן או הפסד של השתכרות או רווחים כהגדרת מונחים אלו לפי סעיף 2(1) או 2(2),
9 מבלי לציין במפורש כי הקצבה עצמה היא הכנסה מהשתכרות או משלח יד.
- 10 27. זאת ועוד, סעיף ההגדרות קובע הגדרה למונח 'הכנסה מעבודה'. עם זאת, תיקון 152 תשס"ז-
11 2006 הוסיף את החלופה של קצבה בגין אובדן כושר עבודה תחת הגדרת 'יגיעה אישית' בשונה
12 מהגדרת 'הכנסה מעבודה' באותו סעיף.
- 13 28. חוזר 2015/03 של מס הכנסה שצורף על ידי התובע תומך במסקנתנו. סעי' 2.1 לאותו החוזר
14 אליו הפנה התובע בסיכומיו (להלן: "נוהל מס הכנסה") קובע כלהלן –
- 15 "בהתאם להוראות סעיף 3(א) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961
16 (להלן: "הפקודה"), סכום שהתקבל בעקבות ביטוח מפני אובדן כושר עבודה הינו
17 מקור הכנסה פירותי לפי סעיף 2(5) לפקודה החייב במס, בין אם התקבל כקצבה
18 ובין אם התקבל כסכום חד פעמי. קצבה המשולמת בגין אובדן כושר עבודה תחשב
19 כהכנסה מיגיעה אישית עפ"י חלופה 3(א) להגדרתה מונח זה במסגרת סעיף 1
20 לפקודה." [ההדגשה במקור]
- 21 החוזר קובע כי הקצבה תיחשב להכנסה מיגיעה אישית בשונה מהכנסה מעבודה או משלח יד
22 ותסווג לצורך מיסוי בחלופה 2(5).
- 23 29. פס"ד בל 11-04-17370 פישר – המוסד (27.1.2013), אליו הפנה התובע ניתן בערכאה אזורית
24 ואינו מחייב. שם הכיר בית הדין בגמלת שמירת היריון ודמי לידה, גמלאות מחליפות שכר,
25 כהכנסה מעבודה לצורך ביצוע הניכוי לפי סעי' 202 (א)2 לחוק הביטוח הלאומי. מהות
26 הגמלאות כמחליפות שכר, ועל בסיס התכלית הסוציאלית של עידוד יציאת נכים לעבודה, בית
27 הדין קבע כי ראוי ליישם פרשנות לטובת המבוטח לעניין הספציפי שנדון שם וקבע כי גמלאות
28 אלו הן הכנסה מעבודה. מדובר בפסק דין אזורי שלא עמד לבחינה בבית הדין הארצי וברי כי
29 המסקנה נכונה לאותו מקרה ואינה רלוונטית לענייננו. כאן, מדובר בקצבה חודשית המשולמת
30 מביטוח בגין אובדן כושר עבודה למי שאינו עובד ומקבל קצבת נכות בשונה מגמלה מחליפת
31 שכר.
- 32 30. אשר על כן, יש לקבוע, כי ההכנסה הנוספת של התובע מסווגת כקצבה לפי סעי' 2(5) לפקודת מס
33 הכנסה, היינו, שלא ממשלח יד או עבודה, ומשכך, יש לבצע את ניכוי ההכנסה, בהתאם לסעי'
34 202(ב)3 כפי שעשה הנתבע.

בית הדין האזורי לעבודה תל אביב

ב"ל 60077-06-19

- 1 טענת התובע בסעיף 17 לסיכומיו אינה רלוונטית לענייננו. הרי סעיף זה מחזק את הטענה כי
2 לא מדובר בהכנסה מעבודה או משלח יד.
- 3 סעיף 344 קובע את חובת תשלום דמי הביטוח מהכנסה מעבודה של עובד שכיר. סעיף 345 קובע
4 את חובת תשלום דמי ביטוח של עובד עצמאי בגין הכנסותיו לפי סעיף (1)2 או (8)2 לפק' מס
5 הכנסה וחובת תשלום דמי ביטוח למי שאינו עובד ואינו עצמאי כמו התובע, לפי מקורות
6 ההכנסה בסעיף 2 לפקודה. חובת תשלום דמי ביטוח עבור פנסיה מוקדמת לרבות קצבה
7 המשתלמת בשל נכות או אובדן כושר עבודה לעובד או למי שהיה עובד, מוסדרת בסעיף נפרד
8 345ב, ראיה לכך שאין היא נחשבת להכנסה מעבודה או משלח יד. אחרת, לא היה צורך לסעיף
9 נפרד להסדרת חובת תשלום דמי ביטוח בגינה.
- 10 32. אין להתעלם מהשלכות הרוחב של הפרשנות המוצעת על ידי התובע, בנוגע לחיוב תשלום דמי
11 ביטוח. הרי סעיף 348 (א1) לחוק הביטוח הלאומי קובע שהכנסתו של מבוטח מהמקורות בסעיף
12 2 לפקודת מס הכנסה, שאינה הכנסה מעבודה כעובד שכיר או עצמאי, פטורה מדמי ביטוח עד
13 25% מהשכר הממוצע. מכאן, כי שינוי סיווג ההכנסה מקצבת אובדן כושר עבודה להכנסה
14 מעבודה תגרום לכלל המבוטחים תוספת מהותית בשיעור דמי הביטוח.
- 15 33. אשר על כן, אנו דוחים את התביעה במלואה.
- 16 34. עסקינן בתחום הסוציאלי, ומשכך אין צו להוצאות.
- 17 35. על פסק דין זה יש זכות ערעור תוך 30 ימים לבית הדין לעבודה הארצי בירושלים.
- 18
19 **ניתן היום, י"ז חשוון תשפ"א, (04 נובמבר 2020), בהעדר הצדדים ויישלח אליהם.**
20

מר יצחק קוגמן,
נציג ציבור מעסיקים

סאוסן אלקאסם,
שופטת

מר אריק מאיר,
נציג ציבור עובדים

21
22
23
24
25
26
27